Warunkowe umorzenie postępowania – skutki i korzyści

I. Na czym polega warunkowe umorzenie postępowania karnego?

Warunkowe umorzenie postępowania jest jednym ze środków związanych z poddaniem próbie sprawcy czynu zabronionego oraz jednym ze sposobów zakończenia procesu karnego. Instytucja ta uregulowana została w przepisie art. 66 ustawy z dnia 06.06.1997 r. Kodeks karny, zgodnie z którym *sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy nie karanego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa.* Prościej rzecz ujmując, aby doprowadzić do warunkowego umorzenia postępowania sprawca musi przekonać sąd, że jego dotychczasowy styl życia oraz jego zachowanie po popełnieniu czynu zabronionego dają duże prawdopodobieństwo, że w przyszłości nie wejdzie ponownie w konflikt z prawem.

Uzyskanie wyroku warunkowo umarzającego postępowanie jest rozwiązaniem korzystnym dla sprawcy, któremu zdarzyło się incydentalnie złamać porządek prawny. W efekcie końcowym nie zostaje mu bowiem wymierzona kara, jak też w dalszym ciągu może cieszyć się statusem osoby niekaranej.

II. Czy sprawca może wnioskować o wydanie wyroku warunkowo umarzającego postępowanie?

Tak, sam sprawca może złożyć wniosek o warunkowe umorzenie postępowania wobec niego. Zdarza się także, że taki wniosek składany jest przez prokuratora zamiast aktu oskarżenia. Natomiast brak wniosku zarówno ze strony prokuratora, jak i sprawcy nie stoi na przeszkodzie do warunkowego umorzenia postępowania przez sąd, który uzna, że zostały ku temu spełnione przesłanki, jak też w stosunku do sprawcy zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna.

III. Przesłanki warunkowego umorzenia postępowania.

Przesłanki warunkowego umorzenia postępowania mają zamknięty katalog, ściśle określony przez treść art. 66 Kodeksu karnego. Sąd może zatem warunkowo umorzyć postępowanie wobec sprawcy, jeżeli:

1. wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne,
2. okoliczności popełnienia czynu nie budzą wątpliwości,
3. postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa,
4. warunkowe umorzenie postępowania można zastosować wobec sprawcy przestępstwa zagrożonego karą do 5 lat pozbawienia wolności.

IV. Jakie są skutki warunkowego umorzenia postępowania?

W skrócie skutki warunkowego umorzenia postępowania karnego przedstawiają się następująco:

1. sąd stwierdza winę sprawcy,

2. sprawcy nie zostaje wymierzona kara,

3. sprawca pozostaje osobą niekaraną w świetle prawa,

4. sąd poddaje sprawcę próbie i ustala okres próby, który wynosi od roku do lat 3,

5. sąd może w okresie próby oddać sprawcę pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym,

6. wyrok warunkowo umarzający postępowanie wobec sprawcy zostaje wpisany do krajowego rejestru karnego i ulega wykreśleniu po upływie 6 miesięcy od zakończenia okresu próby orzeczonego w wyroku,

7. sąd nakłada na oskarżonego obowiązek naprawienia szkody, zadośćuczynienia albo nawiązki, ponadto może orzec świadczenie pieniężne.

V. Czy warunkowo umorzone postępowanie może zostać podjęte?

Niestety tak. Jeżeli bowiem w okresie próby sprawca popełni przestępstwo umyślne, za które zostanie prawomocnie skazany, sąd będzie musiał podjąć postępowanie karne, które warunkowo umorzył.

Ponadto sąd będzie mógł podjąć postępowanie, jeżeli sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne niż określone powyżej przestępstwo, jeżeli uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody.

Sąd może również podjąć postępowanie karne, jeżeli sprawca po wydaniu orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo.

VI. Jakie są korzyści warunkowego umorzenia postępowania?

Niewątpliwie największą korzyścią jest brak kary. Sprawca nie musi zatem mierzyć się z dolegliwościami, jakie niesie za sobą wykonanie kary grzywny, ograniczenia wolności, a już w szczególności kary pozbawienia wolności. Sąd przyznaje sprawcy kredyt zaufania uznając, że sam fakt toczącego się przeciwko niemu postępowania karnego był wystarczającą dolegliwością.

Korzystna jest również okoliczność utrzymania przez sprawcę statusu osoby niekaranej. Będzie on mógł bez przeszkód uzyskać zaświadczenie o swojej niekaralności, które niekiedy wymagane jest do wykonywania określonego zawodu bądź funkcji.

Z powyższego wynika, że warunkowe umorzenie postępowania, nie licząc oczywiście wyroku uniewinniającego, jest rozwiązaniem niezwykle korzystnym dla sprawcy czynu zabronionego. Dzięki takiemu rozstrzygnięciu fakt popełnienia przestępstwa potraktowany zostaje bowiem jako przykry incydent i nie niesie ze sobą dolegliwych skutków prawnych, jak ma to miejsce w przypadku skazania. Planując linię obrony warto zatem rozważyć możliwość wnioskowania o zakończenie postępowania poprzez jego warunkowe umorzenie, o ile oczywiście sprawca spełnia ku temu przesłanki.

adwokat Sylwia Widomska